

Del avisen med
familien!Digital tilgang for fire i
husstanden

BERGENSAVISEN

DEBATT MENINGER HISTORIE BERGEN LOKALHISTORIE

Bergen og den legendariske Sunniva

– Holmen var ikke bare midtpunktet for kirkens religiøse og rituelle liv, men også for kirkens økonomiske og juridiske virksomhet. Det var en kulturell, politisk og økonomisk smeltedigel. Sunniva var et viktig reisemål for det vi med vår tids briller kan kalle en tidlig masseturisme, skriver historiker Anna Elisa Tryti. Illustrasjon: Bergen ANNO1320/Arkinon

Av Anna Elisa Tryti, historiker og spaltist.

04. september 2020, kl. 11:32

Har den irske kongsdatteren virkelig levd? Eller er det en helgenhistorie produsert som en del av kristningsprosessen på Vestlandet? Dette er spennende spørsmål under helgens Sunnivafestival.

DEL

...

MENINGER

Dette er et debattinnlegg. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.

I helgen er det Sunnivafestival i Bergen. Det er 850 år siden det hellige skrinet med Sankta Sunniva sine angivelige levninger ble fraktet fra klosterøyen Selja til høyalteret i den storslåtte Katedralen på Holmen, Kristkirken.

Flyttingen av Sunnivas helgenskrin fra Selja til Bergen førte til at en stor strøm av pilegrimer flokket seg til Kristkirkegården og ved altrene i kirken til botsøvelser og i tilbedelse av Sunnivas relikvier. Håpet var å få sine innerste ønsker oppfylt. Mange var syke og hadde et brennende håp om å bli friske, andre ville tenne lys for sjelene til døde familiemedlemmer. Noen hadde nok rett og slett eventyrlyst. Solstråler og blafrende lys skinte ganske sikkert på Sunnivabilder og skulpturer som konkretiserte målet for pilegrimsreisen og selve håpet i pilgrimenes sjel.

Har så den irske kongsdatteren virkelig levd? Kom hun med sine tre skip over havet under dramatiske omstendigheter, eller er legenden en helgenhistorie som ble produsert som en del av kongedømmet og kirkens kristningsprosess på Vestlandet? Dette er et spennende spørsmål som nettopp diskuteres i Bergen under festivalen.

Hva betydde det for Bergen, bispestolen og Kristkirken å få Sunniva som skytshelgen? Bergen og Vestlandet er det eneste geografiske området i Norge som har en kvinnelig vernehelgen. Hvorfor kom hun hit og hvilken by kom hun til?

Anna Elisa Tryti er historiker og spaltist i BA. Foto: ARNE RISTESUND

Den første Vestlandsbiskopen vi kjenner til, Bjarnhard, hadde sete på Selja før han flyttet til Bergen. De første bergensbiskopene ambulerer trolig mellom flere residenskirker. Kristkirken ble bygget som katedralkirke for biskopen og antakelig påbegynt av Olav Kyrre mot slutten av 1000-tallet. Magnus Erlingsson ble kronet i kirken i år 1163/64. Kirken har nok stått ferdig på denne tiden, eller i alle fall i 1170 ved translasjonen, som feires den syvende september.

Bispedømmet var på denne tiden nær identisk med det geografiske området for nye Vestland fylkeskommune, med de gamle fylkene Firdafylke, Sygnafylke og Hordafylke, etter at Stavanger bispedømme ble opprettet i 1120-årene. Bispesetet og kirken var helt avgjørende for byveksten og for at Bergen alt på 1100-tallet var den overlegent største og økonomisk viktigste byen i Norge, en posisjon byen holdt like til 1830-årene. Den økonomiske virkningen knyttet til byggingen av alle kirkene og kirkenes virksomhet som stor jordeier kan ikke understrekes nok. Bergen var de mange kirkers stad, rundt 1300 med fem klostre, over 20 kirker og kapeller og to hospitaler.

Med utgangspunkt i kongens og biskopens anlegg på Holmen, vokste den tidlige riksdekkende middelalderstaten frem. Det er naturlig å se på flyttingen av helgenskrinet og oppbyggingen av pilegrimsålet i katedralen som del av oppbyggingen av kirkemakt og statsmakt, ut over biskopenes ønske om å erstatte Odin og Tors plass i hjerter og samfunn med Kvitekrist, jomfru Maria – og Sunniva.

På et fortettet utsiktspunkt mot sjøen lå kongssetet og bispesetet side om side, selve porten for kystriket mot det internasjonale samfunnet. Her var makt og myndighet konsentrert, og det lokale og regionale varebyttet ble del av en internasjonal markeds plass. Her ble hjemlig kultur smeltet sammen med internasjonale impulser. Dette gjaldt mat, klesmoter, nye danser, musikk, filosofi, religion og litteratur.

I Håkon Håkonssons og Magnus Lagabøtes hoffkretser på 1200-tallet trivdes de vidtfarende kunstnere og håndverkere, litterater og lærde, som sto for møtet mellom norrøn kultur og fransk, spansk, italiensk og tysk avantgarde.

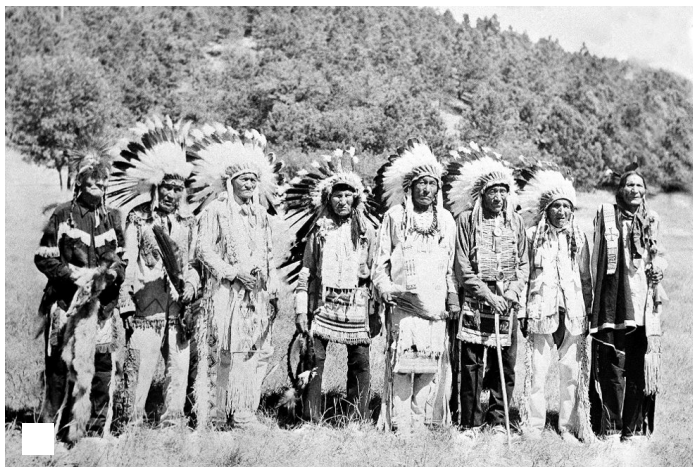
- [Følg BA Meninger på Facebook.](#)

I det spennende prosjektet «Bergen Anno 1320» visualiseres Middelalder-Bergen, område for område, i et samarbeid i regi av Middelalderklyngen ved Universitetet i Bergen. Samarbeidende parter er Byantikvaren, Universitetet i Bergen, Arkikon, Vestland fylkeskommune og Riksantikvaren. Animasjonen som presenteres er ikke ment som endelige forslag, men som verktøy i en prosess der vi skal få stadig mer kunnskap. Nylig ble Kongsgården Anno 1320 sluppet. Nå får vi snart se de første forsøk på å gi en fremstilling av Kristkirken og bispesetet.

Kirken dominerte den østlige og mesteparten av den nordlige delen av Holmen. Fra Kristkirken og bispegården som lå tett ved, ble det vidstrakte bispedømmet styrt. Biskopens nærmeste medarbeidere, kannikene i Domkapitlet, hadde sine egne hus og egen katedralskole. Her hadde også kongens eget presteskap, den kongelige kapellgeistligheten, sin Apostelkirke. Dominikanerne hadde sitt konvent med Olavskirken.

Holmen var ikke bare midtpunktet for kirkens religiøse og rituelle liv, men også for kirkens økonomiske og juridiske virksomhet. Selve bispegården var en riktig stormannsbolig etter europeisk

mønster. I alle fall deler var bygget i to etasjer, med huskapell over porten, målstuen som var møte- og rettslokale, sommerhall og vinterhall, ulike oppholdsrom med soverom, loft og buer, ulike lagerlokaler, steinherberge og sågar eget fengsel. I nord, i viken mot det senere Bontelabo, lå biskopens naust og biskopsbryggen.

LES OGSÅ

Indianeropprøret som angår Norge

Det var stor aktivitet i havneområdet, med lasting og lossing av varer fra biskopens skip og med bygging av skip i bisperegi. Hovedbygningene til bispegården lå rundt en gårdsplass, antakelig omsluttet de et tun på lignende vis som erkebispegårdens bygninger i Trondheim.

Kristkirken og bispegården var bispedømmets sentrum og bindeledd mellom den internasjonale kirkeorganisasjonen, erkebispesetet og kirkesoknene.

Det var fra katedral og bispegård biskop og domkapittel styrte bispedømmet. Her ble kirkens store mangfold av virksomheter samordnet og tjenester og varestrøm mellom landsbygd og by administrert. Her holdt en rekke personer til i biskopens hushold, med ulike arbeidsoppgaver i kirkeorganisasjonen, fra et væpnet bispefølge til tjenestefolk. En yrende økonomisk virksomhet har fylt hus, gårdsrom og veiene fra havn og naustanlegg på Bontelabo til ulike lagerrom i bygningene.

Holmen var en kulturell, politisk og økonomisk smeltedigel. Sunniva var et viktig reisemål for det vi med vår tids briller kan kalle en tidlig masseturisme. Foran Sunnivaskrinet møttes eventyrere, angrende syndere og syke mennesker. Røkelseskarene svingte og presteskapet fremsa sine bønner. Den legendariske og vakre Sunniva og den majestetiske Kristkirken, har på hver sin måte skapt tiltrekning og gitt autoritet til kirkens budskap og kirkens menn – og vært grunnleggende for Bergens byutvikling.

LES OGSÅ

Det var i dag Bergen mistet makten

[Skriv ditt leserbrev her](#)

DELTA I DEBATTEN! Vi oppfordrer leserne til å bidra med sine meninger, både på nett og i papir

Les mer om: [Debatt](#) [Meninger](#) [Historie](#) [Bergen](#) [Lokalhistorie](#)[Se kommentarer](#)

Flere saker

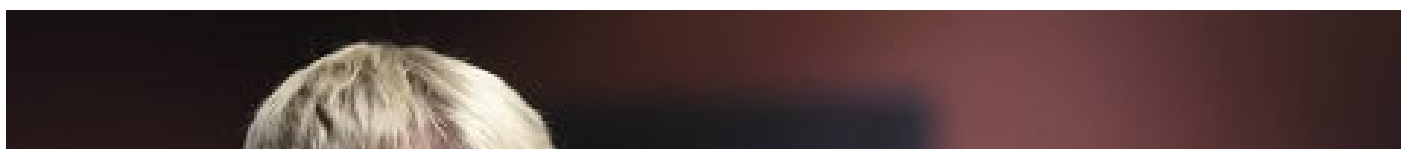

Bussjåfør kjørte ned syklist

ANNONSE

Raser over tiltakene: - Nå knekker de bransjen

Byrådet lanserer strengere koronatiltak

Apotekene må stanse med ompakking av munnbind

Flere aktører rammet: Slik har de taklet smitten

Kommentarer til denne saken

[Eldste](#)[Nyeste](#)[Populære](#)[Debattregler](#)Du skriver som: **Kjell Magnus Økland** ▾**Kommenter****Frank Olsen** for 5 dager siden (redigert)

Det er ikke rart - før naturvitenskapen avslørte de innerste hemmeligheter og legevitenenskapen fikk kontrollen på mikrober, at folk trodde. Hva annet hadde de å holde seg til. Ingen eksakt vitenskap, ingen lege som kunne hjelper, ingen medisiner. De måtte holde fast på troen - og mirakler - i helbredelsesprosessen.

Dette må alle religiøse ta inn over seg. Det er OK å tro - for håpet er ofte det siste halmstrå - men alt må forstås ut fra sin tid.

Men de gamle legendehistoriene er uansett fascinerende lesning. De forteller om en tid da folk levde under helt andre livsbetingelser (og forståelsen av "maktene rundt seg" var annerledes) I dag er det meste avdekket. Men troen, håpet - eller hva du vil kalle det - holder oss i live..

Også i dag!

[Svar](#) · [Rapporter](#)[Til toppen](#)**B E R G E N S A V I S E N**

Tips oss. • [Send inn videotips.](#) • Ansvarlig redaktør: Sigvald Sveinbjørnsson • [Personvernpolicy / Informasjonskapsler](#)

• [Redaktørplakaten](#) • [Vær varsom](#)

• Adresse: Lars Hilles gate 30 / Odd Frantzens plass 5, postboks 824 Sentrum, 5807 Bergen. Tlf: 55 23 50 00. Tips: 800 33 044

• Materialet på dette nettstedet omfattes av åndsverklovens bestemmelser. BA er ikke ansvarlig for eksterne nettsider.

© 2020